

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-03-20

SBN 2023-04-25

Diarienummer SBF-2023-00610

Handläggare

Malin Andersson

Telefon: 031-368 18 31

E-post: malin.andersson@stadsbyggnad.goteborg.se

Svar på remiss gällande omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – förslag från Europeiska kommissionen

Förslag till beslut

I stadsbyggnadsnämnden

1. Tjänsteutlåtandet godkänns
2. Tjänsteutlåtandet översänds till stadsledningskontoret som yttrande över remissen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Europakommissionen har tagit fram ett förslag på ett reviderat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa. Förslaget ska ersätta nuvarande luftkvalitetsdirektiv och direktiv om metaller och polycykliska aromatiska kolväten. I Sverige baseras gällande lagstiftning om reglering och kontroll av luftkvalitet till stora delar på dessa två befintliga direktiv.

Förslaget på ett reviderat direktiv om luftkvalitet innehåller bland annat mer ambitiösa normer och mål för luftkvalitet på medellång- och lång sikt jämfört med gällande miljökvalitetsnormer och mål. Direktivet innehåller också förslag på förbättringar i hur luftkvalitet ska kontrolleras och hur höga halter ska åtgärdas samt krav kring utökad information om luftkvalitet till allmänheten.

Förvaltningen är positiv till direktivets inriktning och syfte och bedömer övergripande att dessa ligger i linje med stadens politiskt beslutade styrdokument som berör luftkvalitet och stadens luftvårdsarbete i stort. Generellt är det positivt att tydligare reglera frågan och ge den en större tyngd i det nationella och lokala arbetet, i synnerhet då förslaget har potential att förbättra luftkvaliteten och därmed också hälsan hos alla stadens invånare. Förvaltningen anser att de skärpta kraven bör förses med en flexibilitet i användandet i stadsområden där luften förväntas bli bättre över tid.

Det är svårt att på detaljnivå bedöma vilka effekter och konsekvenser förslaget i sin helhet kommer att få på lokal nivå, inte minst då kraven som föreslås delvis hanteras på nationell nivå.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kommissionens konsekvensanalys visar att förslaget väntas bidra till en kraftig förbättring av luftkvaliteten runt om i Europa fram till år 2030 och att nyttorna för samhället med stor marginal överstiger kostnaderna.

Motsvarande kostnads- och nyttoppskattningar som nämnts för EU finns inte med i kommissionens konsekvensanalys för Sverige eller Göteborg. Bedömningen är dock att typen av nyttor och kostnader kan förväntas vara likartade i Sverige och också att nyttorna bedöms överstiga kostnaderna. En detaljerad analys av budgetära kostnader för Sverige har ännu inte gjorts.

Kommissionen konstaterar i sin konsekvensanalys att förslaget kommer innebära något utökade administrativa kostnader för genomförandet fram till år 2030 för att därefter sannolikt minska när målen uppnåts. Om kommuner och länsstyrelserna behöver ta fram och genomföra nya åtgärdsprogram kan detta få budgetära konsekvenser. Utökade krav på övervakning, till exempel lägre utvärderingströsklar och krav på modellering, kan få budgetära konsekvenser för Göteborg. Hur stora konsekvenser blir beror på hur de nya kraven kommer att genomföras i svensk lagstiftning.

Huruvida en skärpning av gränsvärden för miljö kvalitetsnormer för luft kan få negativa ekonomiska konsekvenser för staden, med avseende på minskade intäkter från exploatering, beror sannolikt på hur gränsvärdena kommer genomföras i svensk lagstiftning. Det går i dagsläget inte att bedöma hur stora de ekonomiska konsekvenserna för staden kommer att bli utifrån förslaget.

Bedömning ur ekologisk dimension

Luftföroreningar orsakar växtskador, korrosion, nedsmutsning, övergödning, försurning och klimatförändringar och negativ påverkan på våra ekosystem.

Föroreningarnas påverkan på naturen sker ofta långsamt, vilket gör att de biologiska effekterna inte blir synliga förrän efter lång tid. Återhämtningen i naturen från exempelvis försurning går också långsamt.

Förslaget förväntas ge en förbättring av luftkvaliteten på lokal, regional, nationell och internationell nivå, och kommer därmed bidra till att skydda naturen med bland annat minskad försurning, övergödning och ozonrelaterade skador på växter.

Bedömning ur social dimension

Förslaget är som helhet på sikt positivt för alla grupper i staden. Ren luft påverkar hälsan positivt hos alla invånare och är därmed av stor vikt för staden. Mål för renare luftmiljö återfinns i styrdokument som översiktsplan och miljö- och klimatprogram.

Luftföroreningar drabbar idag vissa människor mer än andra, framför allt känsliga människor som barn, äldre och sjuka. En skärpning av lagstiftningen enligt remissförslaget skulle bidra till att ge positiva effekter på den allmänna folkhälsan.

Bilaga

1. Förslag till reviderade miljö kvalitetsnormer

Ärendet

Europakommissionen har tagit fram ett förslag på ett reviderat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa. Förslaget ska ersätta nuvarande luftkvalitetsdirektiv och direktiv om metaller och polycykliska aromatiska kolväten.

Klimat- och näringslivsdepartementet har skickat det omarbetade direktivet till Göteborgs Stads stadsledningskontor, som har skickat ärendet till stadsbyggnadsnämnden, stadsmiljönämnden och miljö- och klimatsnämnden för yttrande senast 25 april 2023.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Luftföroreningar är den miljöfaktor som orsakar flest förtida dödsfall i Europa. Trots att Europas luftkvalitet har förbättrats betydligt under de senaste decennierna dör fortfarande varje år cirka 300 000 människor inom EU som helhet och cirka 6700 i Sverige i förtid till följd av förorenad luft. Dödsfall och sjukdomar orsakade av luftföroreningar samt negativ påverkan på ekosystemen ger sammantaget upphov till mycket stora samhällsekonomiska kostnader.

En omfattande luftvårdspolitik har utvecklats inom EU för att minska utsläpp och halter av luftföroreningar. Lagstiftning kring luftmiljö i svenska tätorter regleras genom systemet med miljökvalitetsnormer (MKN), huvudsakligen genom luftkvalitetsförordningen (2010:477) och Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9). Merparten av regelverket baseras på bestämmelserna i EU:s luftkvalitetsdirektiv (2008/50/EG) och direktiv om metaller och polycykliska aromatiska kolväten (2004/107/EG).

I luftkvalitetsförordningen framgår att varje kommun ska kontrollera att miljökvalitetsnormerna för luft följs inom kommunen.

Luftkvalitetsförordningen möjliggör för kommuner att genomföra sitt kontrollansvar i ett samverkansområde. Antalet mätstationer för kontinuerliga mätningar behöver då ställas i proportion till antalet invånare i hela samverkansområdet.

Revidering av nuvarande lagstiftning

I november 2019 publicerade EU-kommissionen resultaten från en kontroll av luftkvalitetsdirektivens ändamålsenlighet som identifierade ett flertal brister som behöver åtgärdas genom att skärpa direktivens bestämmelser och förbättra genomförandet.

Kommissionen åtog sig att ytterligare förbättra luftkvaliteten och att anpassa EU:s luftkvalitetsnormer för att närmare överensstämja med WHO:s riktvärden för luftkvalitet. Kommissionens mål om att närma sig WHO:s riktvärden bekräftades i handlingsplanen om nollförorening.

Handlingsplanen innehåller sex nollföroreningsmål för 2030, bland annat att minska hälsoeffekterna av luftföroreningar med 55 procent och att minska ekosystemeffekter där luftföroreningar hotar biodiversiteten med 25 procent, samt en handlingsplan för 2021–2024 där en av de föreslagna åtgärderna är nya luftkvalitetsnormer som ligger mer i linje med WHO:s riktlinjer.

Den 26 oktober 2022 presenterade kommissionen sitt förslag till revidering av luftkvalitetsdirektiven.

Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår att de två befintliga direktiven som reglerar luftkvaliteten, nämligen Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/50/EG av den 21 maj 2008 om luftkvalitet och renare luft i Europa och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/107/EG av den 15 december 2004 om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften (direktivet om metaller och PAH), slås samman till ett direktiv.

Förslaget innehåller mer ambitiösa normer och mål för luftkvalitet på medellång- och lång sikt, förbättringar i hur luftkvalitet ska kontrolleras och hur upptäckta problem ska åtgärdas samt regler kring utökad information om luftkvalitet till allmänheten.

Revideringen innehåller också en konsekvensanalys som visar att förslaget väntas bidra till en kraftig förbättring av luftkvaliteten runt om i Europa fram till 2030 och att nyttorna för samhället med stor marginal överstiger kostnaderna. De viktigaste fördelarna som förväntas är relaterade till hälsa (inklusive minskad dödlighet och sjuklighet, minskade sjukvårdsutgifter, minskad frånvaro från arbetet på grund av sjukdom och ökad produktivitet i arbetet) och skydd av naturen.

Motsvarande kostnads- och nyttouppskattningar som nämnts för EU finns inte med i kommissionens konsekvensanalys för Sverige eller Göteborg, men typen av nyttor och kostnader kan förväntas vara likartade i Sverige och också att nyttorna bedöms överstiga kostnaderna. En detaljerad analys av budgetära kostnader för Sverige har ännu inte gjorts. Som kommissionen konstaterar i sin konsekvensanalys, kommer dock förslaget innebära något utökade administrativa kostnader för genomförandet.

Förslagets huvudsakliga förändringar är inom följande områden:

- Skärpta normer för luftkvalitet till år 2030
- Långsiktigt mål att uppfylla WHO:s riktvärden till 2050
- Regelbunden översyn av luftkvalitetsnormer för att skydda människors hälsa och miljön
- Förstärkta krav på exponeringsminskning
- Flexibilitet när överskridanden av direktivets gränsvärden är särskilt svåra att undvika
- Förtydligade regler kring åtgärdsprogram
- Utökade bestämmelser kring sanktioner vid överträdelse
- Nya bestämmelser kring ”tillgång till rättsskipning” och skadestånd för fysiska personer
- Ändrade regler kring mätning av luftföroreningar
- Utökad roll för luftkvalitetsmodellering vid överskridande av normer
- Tydligare regler kring tillgängliggörande av information till allmänheten

Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Det nuvarande luftkvalitetsdirektivet och direktivet om metaller och PAH samt kommissionens rapporteringsbestämmelser för luftkvalitet (2011/850/EU) har i Sverige genomförts i miljöbalken (1998:808), luftkvalitetsförordningen (2010:477) och Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2019:9).

Merparten av direktivets artiklar väntas genomföras i luftkvalitetsförordningen medan annexen väntas genomföras i såväl nämnda förordning som Naturvårdsverkets föreskrifter. Det behöver vidare utredas behov av ändringar i miljöbalken, hur bestämmelserna om åtgärdsprogrammets överklagbarhet, skadeståndsansvaret för hälsoskador, processuella bestämmelser om grupptalan samt bevisbörda och beviskrav vid skadeståndsprocesserna och sanktioner riktade mot juridiska och fysiska personer till följd av överträdelser ska genomföras i svensk lagstiftning.

Medlemsstaterna föreslås få två år på sig att genomföra direktivet.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Generellt

Förvaltningen har gjort en gemensam bedömning av förslaget på direktivet tillsammans med miljöförvaltningen och stadsmiljöförvaltningen.

Förvaltningen är positiv till direktivets inriktning och syfte och bedömer övergripande att dessa ligger i linje med stadens politiskt beslutade styrdokument som berör luftkvalitet och stadens luftvårdsarbete i stort. Generellt är det positivt att tydligare reglera frågan och ge den en större tyngd i det nationella och lokala arbetet, i synnerhet då förslaget har potential att förbättra luftkvaliteten och därmed också hälsan hos alla stadens invånare.

Det är svårt att på detaljnivå bedöma vilka effekter och konsekvenser förslaget i sin helhet kommer att få på lokal nivå, inte minst då kraven som föreslås delvis hanteras på nationell nivå.

Luftkvaliteten i Göteborg

Luftkvaliteten i Göteborgsområdet har förbättrats mycket sedan mitten av 1970-talet. Det beror delvis på att stora punktutsläpp har åtgärdats eller flyttats, och på att utsläppen från sjöfarten har blivit lägre. Det beror också på att trafiken delvis har omdirigerats till kringleder och miljözon har införts för tunga fordon. Dessutom förnyas fordonsflottan efter hand och bilarnas avgaser blir allt renare.

Trots att situationen har förbättrats behöver luften i Göteborg bli ännu bättre för att minska den inverkan som luftföroreningar har på vår hälsa.

I Göteborg står vägtrafiken för det enskilt största bidraget till halterna av luftföroreningar på platser där människor bor och vistas. Utmaningarna för att säkerställa god luftkvalitet är huvudsakligen kopplade till att minska påverkan från trafiken. För att klara gällande gränsvärden och förslaget till reviderande gränsvärden behöver trafikmängder och utsläpp minska på både kommunala och statliga vägar. För att uppnå ett modernt transportsystem med liten miljö- och hälsopåverkan är arbetet med hållbara transporter och hållbar tillgänglighet centralt. I den fysiska planeringen prioriteras närhet, täthet och funktionsblandning. Såväl i samhällsplaneringen som i den befintliga staden krävs många och kraftfulla åtgärder för att bland annat få ett effektivare och mer hållbart transportsystem.

I Göteborg är föroreningsnivåerna som högst utmed de statliga lederna på grund av de stora mängder fordon som varje dag färdas där och det är framför allt i direkt närhet till dessa leder där överskridanden av gränsvärden sker idag. Som lagstiftningen i Sverige är formulerad idag, så saknar kommuner rådighet att arbeta med åtgärder på statliga vägar. Förvaltningen anser därför att de reviderade direktiven ska göra det möjligt att effektivt

arbeta med åtgärder för att minska mängden körda kilometer på alla vägar inklusive statliga lederna, som till exempel miljözoner.

Göteborgs strategiska arbete med luftkvalitet

Utöver gällande lagstiftning och de nationella miljökvalitetsmålen utgör Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram för åren 2021–2030 bedömningsgrund för luftkvaliteten. Programmet tar utgångspunkt i bland annat Agenda 2030 och de nationella miljömålen.

I Göteborgs Stad är en av planeringsinriktningarna att förtäta staden med välplanerade funktionsblandade områden som är centralt belägna och har goda förutsättningar för vardagliga transporter med gång-, cykel-, eller kollektivtrafik. Denna inriktning bedöms vara det bästa sättet att kunna nå miljömålen och de gränsvärden som finns idag.

Alternativet till förtätning, ur luftsynpunkt, skulle vara att bygga nytt i områden där luftföroreningsnivåerna är sådana att mål och normer klaras idag. Detta leder till utbyggnad i mer perifera lägen, som i sin tur leder till att fler vardagsresor kommer att ske med bil, vilket ger ökade utsläpp av luftföroreningar i staden som helhet. En sådan utbyggnad kan därför inte ses som en långsiktigt hållbar strategi.

Förvaltningen bedömer därför att det är viktigt att de reviderade direktiven ger möjlighet för staden att förtäta enligt ovanstående, då det i det långa perspektivet ger möjlighet att uppnå gränsvärden och målvärden.

Detaljer i revideringen sammandrag

Skärpta normer för luftkvalitet till år 2030

Stadsbyggnadsförvaltningen konstaterar att förslaget kring skärpta luftkvalitetsnormer, framför allt de för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀), kan innebära att gränsvärden överskrids i Göteborg i större utsträckning än idag. Som befintlig lagstiftning tillämpas och har formulerats så måste gränsvärdena klaras nästan överallt i ett stadsutvecklingsområde vilket ur ett långsiktigt perspektiv kan vara kontraproduktivt för möjligheten att nå luftkvalitetsnormerna.

Förvaltningen anser att de skärpta kraven bör gälla generellt och förses med en flexibilitet i användandet i stadsområden där luften förväntas bli bättre över tid.

Kvävedioxid (NO₂)

Miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid (NO₂) överskreds i Göteborg varje år från deras införande till och med år 2019. Både år 2020 och år 2021 underskreds däremot gränsvärdena, vilket till största delen beror på att fordonsflottan på grund av elektrifiering och allt skarpare utsläppskrav har inneburit mindre utsläpp av kvävedioxid.

De minskade kvävedioxidnivåerna beror också på att det sedan 2006 har funnits åtgärdsprogram för kvävedioxid i Göteborg.

Det är i dagsläget inte klarlagt om de nya skapade gränsvärdena i förslaget från EU-kommissionen kommer innebära att ytterligare åtgärder krävs.

Partiklar (PM₁₀)

De inandningsbara partiklarna, PM₁₀, kommer i Göteborgs urbana miljö i likhet med kvävedioxid huvudsakligen från vägtrafiken. Skillnaden mot kvävedioxid är att den allra största partikelmassan skapas genom slitage och uppvirvling när fordon kör på vägen, och släpps alltså inte ut från avgasröret. Det är därför svårare att minska utsläppen från

fordonen utan att minska vägtrafikarbetet. Fordon utrustade med batteri tenderar att vara tyngre än bränsledrivna fordon så en elektrifierad fordonsflotta kan till och med öka partikelutsläppen något.

I början på 00-talet överskreds miljökvalitetsnormerna för PM10 regelbundet i Göteborg. Ett verkkningsfullt åtgärdsprogram sänkte halterna så att inga överskridanden av miljökvalitetsnormerna skedde fram till 2022. Vädret under våren 2022 var väldigt torrt med omfattande damning som ledde till att miljökvalitetsnormerna återigen överskreds. Till följd av detta har Naturvårdsverket bedömt att ett nytt åtgärdsprogram för partiklar (PM10) behöver tas fram i Göteborg.

De reviderade direktiven kommer troligen att medföra att ytterligare åtgärder krävs för att klara de nya skarpare gränsvärdena.

Övriga luftföroreningar

För övriga luftförorenande ämnen (PM2.5, kolmonoxid, svaveldioxid med flera) ligger halterna i Göteborg redan under de föreslagna skärpta gränsvärdena, vilket innebär att inga åtgärder kommer krävas även med skarpare gränsvärden.

Långsiktigt mål att uppfylla WHO:s riktlinjer till 2050

Ett långsiktigt mål att uppfylla WHO:s riktvärden, inklusive möjliga framtida justeringar från WHO, införs så att EU kan nå sitt nollföroreningsmål senast till 2050.

De föreslagna målen att uppfylla WHO:s riktlinjer till 2050 bedöms som positivt ur hälsosynpunkt för stadens invånare. Det långsiktiga målet bedöms få konsekvenser på framtida arbete med kommande miljö- och klimatprogram och åtgärdsprogram, där en långsiktig målbild bedöms som positiv.

Förstärkta krav på exponeringsminskning

I det befintliga direktivet finns krav på exponeringsminskningar, tolkat som att halterna i urban bakgrund ska successivt sänkas till WHO:s riktvärden eller bibehållas låga. I förslaget läggs även exponeringsminskningar för kvävedioxid till.

För Göteborgs del har förslaget liten inverkan, då halterna av PM2.5 redan i nuläget ligger nära WHO:s riktvärden. För NO2 kommer sannolikt arbetet med att nå de skärpta gränsvärdena i urban miljö även bidra till sänkta bakgrundshalter, så inte heller här får förslaget några större konsekvenser.

Flexibilitet

I det nya direktivet finns möjlighet att göra undantag från överskridanden av gränsvärdena för platser där det tydligt kan visas att överskridandena beror på antingen naturliga källor eller halkbekämpning. Det undantag som skulle vara mest relevant i Göteborg och i övriga Norden, gäller PM10 där halkbekämpning kan vara en bidragande faktor, har aldrig nyttjats hittills någonstans.

De föreslagna ändringarna gällande flexibilitet bedöms sannolikt inte leda till några konsekvenser för Göteborgs stad.

Förtydligade regler kring åtgärdsprogram

Flera ändringar föreslås för att förtydliga och förenkla bestämmelserna och göra åtgärdsprogrammen mer effektiva. Till exempel föreslås att ett överskridande ska vara åtgärdat inom tre år samt att en uppdatering med nya kraftigare åtgärder krävs om

miljökvalitetsnormen då inte följs. I åtgärdsprogrammen ska det vidare anges vilka åtgärder som vidtas för att skydda barn och känsliga grupper. Dessutom ska åtgärdsprogram upprättas i förebyggande syfte om de normer som träder i kraft 2030 kommer att överskridas.

Sedan 2006 har det för funnits åtgärdsprogram för kvävedioxid i Göteborg. Det upprättades eftersom normen för kvävedioxid hade överskridits. Naturvårdsverket har även bedömt att ett åtgärdsprogram för partiklar (PM10) ska tas fram i Göteborg, eftersom miljökvalitetsnormen för PM10 överskreds i Göteborg 2022. De föreslagna ändringarna i luftkvalitetsdirektivet kommer troligen medföra att ytterligare åtgärder för att sänka halterna av kvävedioxid och partiklar (PM10) kommer att krävas. Den viktigaste strukturella åtgärden är att minska mängden körda kilometer på vägarna.

De föreslagna ändringarna med tydligare regler kring åtgärdsprogram bedöms bidra positivt till stadens utmaningar i att ta fram och genomföra effektiva och tillräckligt kraftfulla åtgärder. Förslagen kan innebära att staden behöver avsätta ytterligare resurser för att arbeta med åtgärder, speciellt med avseende på att specifika åtgärder behöver vidtas för att skydda barn och känsliga grupper. Även ytterligare resurser bedöms behövas för att upprätta åtgärdsprogram i förebyggande syfte.

Utökade bestämmelser kring sanktioner vid överträdelse

Medlemsländerna ska införa regler om sanktioner riktade mot fysiska och juridiska personer vid överträdelser av direktivet. Sanktionernas storlek ska för juridiska personer beräknas i förhållande till omsättningen och för fysiska personer i förhållande till inkomst.

De föreslagna ändringarna med utökade bestämmelse kring sanktioner vid överträdelse bedöms ge stora konsekvenser. Bestämmelserna om sanktioner och rätt till ersättning behöver utformas på ett ändamålsenligt sätt för att undvika oförutsägbara och oproportionerliga budgetära konsekvenser.

Nya bestämmelser kring "tillgång till rättsskipning" och skadestånd

Allmänheten ska kunna överklaga framtagandet av åtgärdsprogrammen och deras innehåll. Medlemsländerna ska även tillhandahålla praktisk information om vilka processer som gäller.

Det föreslås också att fysiska personer som har lidit skada på sin hälsa på grund av otillräckliga åtgärdsprogram ska kunna få rätt till skadestånd. I den föreslagna artikeln finns även bland annat regler om lättade beviskrav och bevisbörda samt möjlighet att föra en gruppåtal under vissa förutsättningar.

Efter att revideringen skickats ut på remiss, så samlades jurister från miljöförvaltningar runt om i Sverige för att diskutera frågan. Den bedömning de gjorde var att förslaget har potential att få stora negativa konsekvenser. Den främsta negativa konsekvensen är att mycket tid och resurser kan komma att läggas på rättsprocesser, vilket kan drabba själva arbetet med att minska halterna.

De föreslagna ändringarna med utökade bestämmelser kring sanktioner vid överträdelse bedöms ge stora konsekvenser och bestämmelserna om sanktioner och rätt till ersättning behöver utformas på ett ändamålsenligt sätt för att undvika oförutsägbara och oproportionerliga budgetära konsekvenser.

Ändrade regler kring mätning av luftföroreningar

Det introduceras krav på en ny typ av mätstation, kallad ”supersite”, som ska mäta ett flertal föroreningar i stads- respektive landsbygdsmiljö. Förslaget innehåller även krav på mätning av ultrafina partiklar, vissa nya delar om hur mätnätverk ska utformas och hur stationer ska placeras. Förslaget innebär en förenkling av de så kallade utvärderingströsklarna som idag används för att bestämma vilken omfattning av kontroll som krävs för olika föroreningar.

De föreslagna ändringarna i mätningar av luftföroreningar är i dagsläget inte möjligt att bedöma konsekvenserna av, då revideringen inte innehåller tillräckligt med specificeringar för att kunna bedöma hur det påverkar Göteborgs Stads nuvarande mätningar.

Utökad roll för luftkvalitetsmodellering

Vid överskridanden av luftkvalitetsnormer är modellering obligatoriskt för att bedöma den geografiska omfattningen av överskridandet. Kraven kring luftkvalitetsmodellering har utökats, förstärkts och förtydligats i förslaget. Tanken är att modellering ska ge information om den geografiska spridningen av föroreningar och representativiteten av mätstationer.

De föreslagna ändringarna i kraven på modellering av luftföroreningar är i dagsläget inte möjligt att bedöma konsekvenserna av, då revideringen inte innehåller tillräckligt med specificeringar för att kunna bedöma hur det påverkar Göteborgs stads nuvarande mätningar.

Tydligare regler kring tillgängliggörande av information till allmänheten

Reglerna om vilken information om luftkvalitet som allmänheten ska ha tillgång till föreslås förtydligas. Medlemsländer ska bland annat tillgängliggöra realtidsdata (data för den senaste timmen) och ett luftkvalitetsindex som tar hänsyn till WHO:s rekommendationer och EEA:s index för Europa.

Kommuner ska (enligt gällande lagstiftning) kostnadsfritt, genom internet eller på annat lämpligt sätt, informera om luftföroreningshalter. Informationen ska vara tillgänglig för allmänheten eller andra som är berörda eller har intresse av den. Informationen ska bland annat innehålla information om överskridanden av de föroreningsnivåer som anges i miljökvalitetsnormerna, vilken bedömning kommunen gör i fråga om överskridanden och eventuella följder för människors hälsa.

De föreslagna ändringarna med tydligare regler kring tillgängliggörande av information till allmänheten bedöms inte leda till några större förändringar för Göteborgs Stad jämfört med dagens arbetssätt.

Sammanfattning av konsekvenser för staden

Det föreslagna nya direktivet har potential att förbättra luftkvaliteten och därmed också bidra positivt ur hälsosynpunkt för alla stadens invånare.

Förslaget kring skärpta luftkvalitetsnormer, framför allt de för kvävedioxid och partiklar (PM10), kan innebära att gränsvärden överskrids i Göteborg i större utsträckning än idag. Detta kan i sin tur få konsekvenser på stadsutvecklingen om de reviderade direktiven inte ger möjlighet för staden att förtäta i centralt belägna områden med exempelvis goda förutsättningar för hållbara transporter med gång-, cykel-, eller kollektivtrafik.

Förvaltningen anser att de skärpta kraven bör gälla generellt och förses med en flexibilitet i användandet i stadsområden där luften förväntas bli bättre över tid.

I Göteborg är föroreningsnivåerna som högst utmed de statliga lederna på grund av de stora mängder fordon som varje dag färdas där och det är framför allt i direkt närhet till dessa leder där överskridanden av gränsvärden sker idag. Förvaltningen anser därför att de reviderade direktiven ska göra det möjligt att effektivt arbeta med åtgärder för att minska mängden körda kilometer på alla vägar inklusive statliga lederna, till exempel miljözoner.

Sannolikt kommer förslaget innebära att kraftfullare åtgärdsprogram behövs för att få ner luftföroreningsnivåerna av kvävedioxid och partiklar (PM10). Staden bedöms då behöva avsätta mera resurser för framttagande och genomförande av åtgärderna, än vad som görs baserat på befintliga direktiv.

För delar av förslaget, exempelvis avseende ändrade regler kring övervakning av luftkvalitet, är det svårt att bedöma vilka effekterna kommer att bli på lokal nivå eftersom kraven i direktivet först behöver hanteras på nationell nivå. Andra delar, som exempelvis tillgängliggörande av information, bedöms inte innebära någon större påverkan på sättet Göteborgs stad arbetar idag.

Henrik Kant

Jenny Adler

Stadsbyggnadsdirektör

Avdelningschef Strategi och taktik